І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone: BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 10. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 18-го СІЧНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JANUARY 18, 1961 No. 10. VOL. LXVIII.

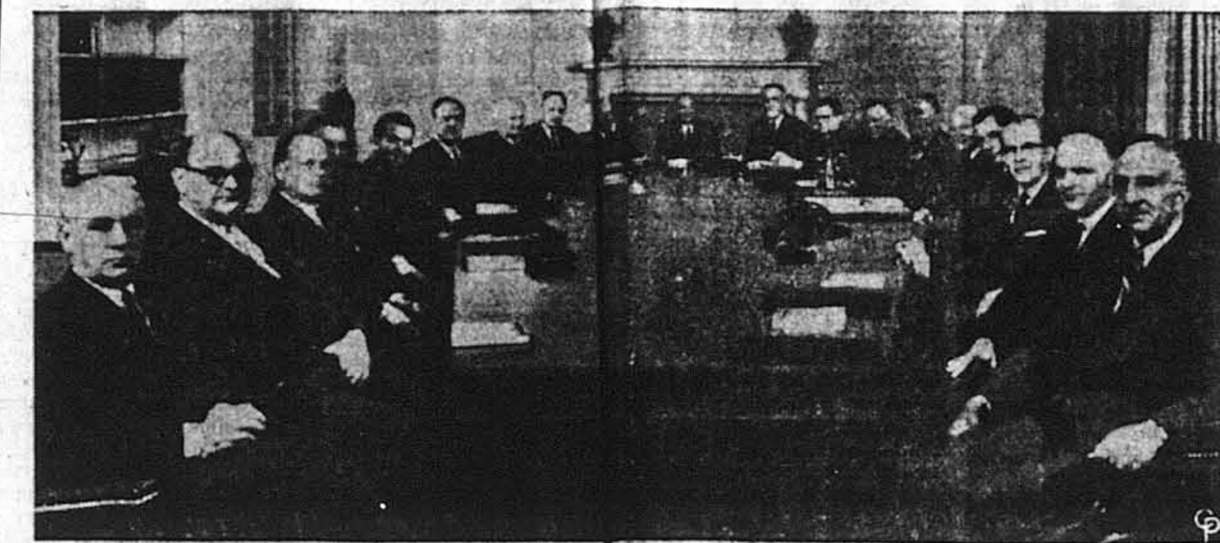
БІЛЬШЕ ЯК ПОЛОВИНА БЮДЖЕТУ ПРИЗНАЧЕНА НА ОБОРОНУ

ДЕМОКРАТИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ, ЩО КЕННЕДІ ЗРОБИТЬ ЗМІНИ В ЗАПРОПОНОВАНОМУ АЙЗЕНГАВЕРОМ БЮДЖЕТІ

Вашингтон. — 16-го січня президент Айзенгавер післав Конґресові федеральний бюджет, який мав би бути збалансований, бо видатки запропоновано на $80,900,000,000, а прибутки повинні дати федеральній скарбниці — $82,300,000,000, на $3,300,000,000 більше, як в цьому фінансовому році, що кінчиться 30-го червня 1961 р. Більше як половина з цього бюджету призначена на оборону країни, бо з кожного доляра, що прийде з податків до федеральної скарбниці, аж 57 центів мають видати на оборону ЗДА та споріднені з нею інші витрати. Але збалансований бюджет в році, що зачинається 1-го липня ц. р., залежить від кількох умов: економіка ЗДА не повинна б зменшуватися в найближчому році; треба б збільшити поштові оплати; не можна зменшувати податків від корпорацій; заплановано збільшити податок від газоліни. Демократичні члени Конґресу вже тепер заявляють, що вони обсоворюватимуть проєкт федерального бюджету, який предложить новий президент Джан Ф. Кеннеді. Айзенгавер передбачає надвишку в бюджеті в 1962-ий рік в суму $1,468,000,000. Він передбачає також надвишку і в цьогорічному бюджеті, але значно меншу. Та економісти не вірять в те передбачення, бо зменшується економічний рух, і гадають, що економіка почне зростати аж в другій половині цього року. Кеннеді, мабуть, значно збільшить видатки в 1962 році, і тому не можна сподіватися надвишки в бюджеті. Айзенгавер збільшив видатки на оборону, головним чином на керовані ракети та на досліди над космічними просторами.

На прибутки державно скарбниці складаються вплиби з таких джерел: особисті прибуткові податки дають 5 відсотків прибутків; податки від корпорацій 25%; податки з акцизів — 12%; 8% з інших різних джерел. Державна скарбниця мала б мати та ікі витрати у відсотках: на оборону країни в найширшому розумінні (видатки на збройні сили, військову допомогу закордоні, комісія атомової енергії і на закуп матеріялів та сирівців, потрібних на оборону) — 57%; на відсотки від федерального заборгування — 11%; на фармерську програму — 6%; на ветеранів — 6%; на інші потреби — 18%. На оборону у вужчому розумінні запропонований бюджет проєктує видати — $42,900,000,000. З цієї суми має йти: на армію — $10,073,000,000; на фльоту — $12,078,000,000; на летунство — $19,344,000,000; на секретаріят оборони — $1,415,000,000. В кожній позиції є збільшення в порівнянні з цьогорічним бюджетом: на армію збільшення виносить $458 мільйонів; фльоту — $313 мільйонів; летунство — $447 мільйонів і на департамент оборони — $92 мільйони. Велика частина оборонних видатків іде на відплату масову зброю; але не є занедбана та зброя, яка є потрібна до ведення так. малої війни. Збільшено видатки і на приспішення будови розвідчих сателітів („Самос"; „Майдас"). Стратегічна Летунська Команда не занедбує і бомбовиків типу Б-52, які можуть без зупинки завезти атомові бомби в найдальшу закутину землі.

ОСТАННЄ ЗАСІДАННЯ УРЯДУ АЙЗЕНГАВЕРА

Президент Айзенгавер відбув останнє засідання із членами уступаючої адміністрації та своїми дорадниками. На фото (від ліва): заступник асистента Морган, амбасадор до ОН Водсворт, секретар внутрішніх справ Сітон, секретар скарбу Андерсон, віце-президент Ніксон, генеральний прокуратор Роджерс, секретар торгівлі Мюллер, секретар здоров'я освіти і суспільної опіки Флемінг, голова комісії атомової енергії МекКон, директор бюджету Стенс, директор мобілізації цивільної оборони Гег, секретар праці Мічелл, генеральний поштмайстер Соммерфілд, державний секретар Гертер, президент Айзенавер, секретар оборони Гейтс, секретар хліборобства Бенсон, секретар кабінету Грей і асистент президента Вілтон Б. Пірсон.

АЛЬЖИРСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ГОТОВІ ДО ПЕРЕГОВОРІВ З ДЕ ГОЛЕМ

Туніс. — Закордонно-революційний тимчасовий уряд Альжиру, покликаний до життя націоналістичною арабською організацією Фронту національного визволення, проголосив офіційно свою готовість до переговорів з урядом президента Шарля де Голя, якщо буде таке запрошення. У заяві проводу альжирсько-арабських націоналістів, який керує вже близько шестирічною партизанською війною проти Франції, говориться, що арабські націоналісти готові „розпочати переговори з французьким урядом щодо умовин для вільного запиту про думку альжирського народу". Під таким формулюванням треба розуміти бажання спільно розглянути всі подробиці, зв'язані з заповідженим плебісцитом в Альжирі щодо майбутности тієї країни. Комунікат альжирсько - арабського націоналістичного проводу втриманий у надзвичайно помірковапому і примирливому дусі. Він висловлює переконання, що „проблема Альжиру ввійшла в нову фазу, яка обіцює можливості мирної розв'язки шляхом переговорів". Водночас той комунікат заявляється проти того, щоб французький уряд покликував на власну руку, без попереднього узгіднення, тимчасові автономічні установи в Альжирі, як місцеві ради та тимчасовий автономний уряд. Міністер інформації Мохаммед Язід пояснив становище усною заявою, а саме, що арабські націоналісти признають потребу перехідної стадії і готові переговорювати про неї, але противляться вирішуванню цієї справи виключно самим французьким урядом, без безпосереднього порозуміння з альжирськими націоналістами. Зрештою, заявив той речник альжирсько-арабських націоналістів, вони готові переговорювати про всі можливі справи, включно із проблемою залишення в майбутньому в Альжирі французького війська та гарантій для французького населення в Альжирі. Французькі керівні кола — за твердженням газет — визнали відразу, що заява альжирсько - арабського націоналістичного проводу „не є ані неґативною, ані зниєохочуючою". Таким чином зросли шанси на нові безпосередні переговори між французьким урядом і альжирськими партизанами щодо закінчення війни в Альжирі та мирного розв'язання проблеми Альжиру. За одностайним ствердженням західніх обсерваторів в Альжирі та в Парижі — доля запланованих французьким президентом реформ в Альжирі залежить від порозуміння з альжирсько-арабськими націоналістами. Якщо того порозуміння не буде, то при одночасному майже одностайно - ворожому ставленні до всяких отаких реформ збоку французьких колоністів в Альжирі — неможливо увлити собі, як може на буде реалізувати план тимчасового автономного уряду для Альжиру. Закордонно-революційний уряд альжирсько - арабських націоналістів видав заклик - наказ до альжирських арабів бойкотувати формування місцевих самоуправних рад і тим паче — центрального автономного уряду, при чому кожного араба, який взяв би там участь, називається у тому заклику „зрадником", що його „притягнеться колись до відповідальности".

В червні ц.р. випробовуватимуть перший торговельний атомовий корабель

Ню Йорк. — Заступник головного адміністратора Уряду Розвитку і Дослідів Кемпер Солліван, промовляючи в Ню Йорку на зборах Метрополітального Відділу Нуклеарного Товариства, повідомив, що вже в червні ц. р. відбудеться випробовування першого атомового торговельного корабля „Н. С. Саванна", який будують коштом $40,500,000.

Будову цього корабля викінчують в Кемдені, Н. Дж. Голова зборів д-р Л. М. Шарп з інженерового факультету Нюйоркського університету представив зборам командант цього корабля — капітана Гастона Р. Деґрута. Солліван говорив про історію цього корабля. Американський уряд перевів переговори з урядами закордонних держав в справі візити цього корабля до різних портів в світі. Вирішено, що „Н. С. Саванна" завітає тільки до тих портів, де його щиро вітатимуть. Покищо атомові кораблі не виплачуються економічно, але є надія, що в ма.бутньому можна буде користати з цих кораблів, бо кошти їх порушування будуть конкурентійними із іншим пальним.

Джансон інформує Кеннеді про секретну ракету на Пацифіку

Палм Біч, Флорида. — 14 січня віце - президент - елект Линдон Б. Джансон поінформував президента-електа Дж. Ф. Кеннеді про таємну ракету, яку правдоподібно випустив СССР 13-го січня. Не є відомі подробиці конференції Джансона і Кеннеді. Ця конференція була запланована давніше, і на ній мали обговорювати проблему збільшення видатків на досліди над космічними просторами. Американські фахівці бояться, що ЗДА не вспіють перші випустити людину в космічні простори бо існує небезпека, що СССР випередить цю країну в цій ділянці. Кеннеді назначив Б Джансона головним керівником всіх американських змагань в ділянці космічних просторів. Науковці не знають, що СССР випустив на Пацифіку: могла це бути дальнострільна ракета, або сателіт із людьми. Радієва стація на Аляскі слідкувала за цим предметом 6 мінут, після чого він зник. Віктор Базикін заявив, що вся ця історія є „американською видумкою".

МИСТЕЦЬКА КОМІСІЯ ОГЛЯНУЛА ПЛОЩІ ДЛЯ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон. — Представники Мистецької Комісії Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні відвідали минулої п'ятниці, 13-го січня, столицю та оглянули ряд публічних площ, на яких можна б було здвигнути пам'ятник Тарасові Шевченкові у 100-річчя його смерти, згідно із схваленим Конґресом та підписаним президентом законом. У склад комісії входили голова С. Гординський, проф. О. Повстенко і проф. С. Литвиненко, яких супроводили проф. Лев Добрянський, д-р О. Антонович, п-ні Людмила Івченко, д-р Юрій Старосольський та п. Маренко. Можливі площі для побудови пам'ятника вони оглядали разом із представниками Відділу Парків при Департаменті внутрішніх справ: суперінтендентом згаданого Відділу п. Джеттом, п. Фріменом і п. Ендрюсом. Оглянено чотири запропоновані площі - сквери, а саме: 1. при Ню Гемпширській і 15-ій вулиці; 2. при 16-ій вулиці і Колюмбія Род; 3. при Массачусетс евню і „С" вулиці та 4. при Висканзин вулиці біля Публічної бібліотеки. Свою опінію про всі ці місця та свої рекомендації дасть комісія на зборах Екзекутиви Комітету Пам'ятника Шевченкові, що відбудуться у вівторок, 24-го січня ввечорі в приміщеннях УККомітету в Ню Йорку.

Тим часом, у совєтській пресі, зокрема в київській „Літературній газеті", появились дальші повні люті і лайок виступи проти українців за акцію в справі будови пам'ятника у Вашингтоні. Ці виступи будуть своєчасно зреферовані в „Свободі".

В грудні було 66,000,000 затруднених і 4,540,000 безробітних

Вашингтон. — Департамент праці повідомляє, що в грудні минулого року число безробітних збільшилося в порівнянні з листопадом 1960-го року на 509,000 і виносило 4,540,000, бувши найбільшим від 1940-го року для того місяця. Сенатор — демократ Пол Г. Даглес заявив, що „новий уряд дістав у спадку дуже поважну рецесію". В грудні відсоток безробітних виносив 6.8 всієї робітної сили країни, на 0.1 більше, як в листопаді 1960. Число затруднених виносило в грудні 66,000,000 на 1,200,000 більше як в листопаді. Число робітних сил в 1960 році зросло на 900,000, але не збільшилося на стільки то число нових місць праці. В грудні число затруднених зросло, між іншим, і тому, що 250,000 виборчих працівників втратили працю. Представник департаменту праці Сеймур Волфбейн передбачає, що число безробітних в січні ц. р. винесе 5,500,000; в лютому — 5,600,000; в березні 5,400,000, і в квітні зменшиться до 4,900,000.

Український Народний Дім в Джерзі Сіті має нову Управу

Джерзі Сіті. — Місцевий Український Народний Дім, що від його відкриття восені 1958-го року здобув собі славу одного з найкращих того роду домів в Америці, має нову управу, яку обрано в результаті загальних зборів, що відбулися минулої неділі, 15-го січня. Ними проводив Ст. Станиславишин, як голова, і М. Петришин, як секретар, а вибір нової управи переведили Ів. Кавочка, як предсідник і Василь Жуковський, як секретар. Звіти Управи, як також касовий звіт і звіт управителя виказали оживлену діяльність Народного Дому в минулому році, яка уможливила зібрати фонди на сплату боргу будівельній фірмі, сплату поважної частини моргеджу і викінчення меншої залі в підвалі дому. Велику частину праці давали члени Народного Дому безплатно, тому всю ту велику роботу пророблено відносно малими коштами. До Управи на 1961 рік увійшли: Антін Шаран — голова. Микола Попович — заступник голови, Волтер Каричак — касир, Степан Максимяк — фінансовий секретар, Мирослав Драган — рекордовий секретар, Володимир Білик, Петро Ляхоцький і Рей Кричковський — члени Контрольної Комісії. На Директорів обрано: Івана Нечесного, Петра Костика, Сема Челяка, Івана Вірта, Івана Фрица, Василя Литвенку, Василя Жуковського, Семена Баранка, інж. Богдана Турка, Григорія Бури, Івана Кавочку і Михайла Барана. Український Народний Дім в Джерзі Сіті, відкриття нового будинку якого відбулося в осени 1958 року, гуртує біля себе стару українську еміґрацію, що клала підвалини під Народній Дім поверх 40 років, тут народжених їхніх дітей і нову іміґрацію. Усі працюють гармонійно і тим можна пояснити великі успіхи Дому у минулому році. До успіху причинилася у великій мірі віддана праця менаджера Волтера Каричака і його помічників Адама Тизл та Волтера Кричковського.

Совєтська нота протестує проти допомоги ЗДА для Ляосу

Москва. — Совєтський уряд переслав американській амбасаді в Москві в понеділок 16 ц. м. окрему ноту протесту проти передачі американцями лаоському урядові Буна Ума чотирьох літаків і деякої кількости гелікоптерів та взагалі проти військової допомоги для того уряду. Водночас Совєти цілком промовчують факт, що вони повели масову допомогу, скидувану парашутами та вивантажувану з літаків, для комуністичних партизанів в Ляосі. Совєтський амбасадор в Вашингтоні Меншіков у минулотижневій розмові на цю тему в державному департаменті заперечив той факт, дармащо американці розпоряджають численними фотознімками і мають тисяча всіх совєтських літаків, що переводили те систематичне постачання для партизанів. Совєти вбачають в американській військовій допомозі Ляосові „велику небезпеку", яку роздуває ще й окрема стаття в „Правді". За коментарями західніх обсерваторів в Москві, мабуть, приготовляють цими дипломатичними актами арґументи для власної військової інтервенції та для постачання ляоським комуністам власних літаків.

Західня Німеччина зревідує своє становище до сателітів СССР

Бонн. — За загальним твердженням західньо - німецьких газет і західніх обсерваторів в Бонні — уряд канцлера Конрада Аденауера приготовляє ревізію одної з головних тез закордонної політики Аденауера, якою було принципове невизнання буль-якої комуністичної країни — за вийнятком самого Совєтського Союзу. Що більше, Аденауер поставив був за принцип — зривати дипломатичні взаємини також з тими країнами, які визнали б режим Східньої Німеччини і цей принцип застосував до Юґославії. Тепер уряд Аденауера — твердять газети — приготовляє відновлення в Польщі торговельних місій, з одночасною такою польською місією в Західній Німеччині, при чому ті місії мали б права консулятів щодо видавання віз та переводження торговельних трансакцій. Такий проєкт піддав Аденауерові генеральний директор концерну Круппа Бетольд Байц, який їздив до Варшави на запрошення прем'єра Циранкевича, маючи — очевидно —, на це дозвіл від Аденауера. Загально припускають, що після Польщі прийде черга на подібне нав'язання зв'язків з Чехословаччиною і іншими сателітними країнами. Аденауер робить це з одного боку під тиском західньо - німецьких торговельно - промислових кіл, з другого боку він хоче дістати в руки якісь дипломатичні атути супроти Москви, щоб радше демобілізувати її, як підштовхувати до нової авантури за Берлін.

Королева Єлисавета їде з відвідинами до Індії, Пакістану й Ірану

Лондон. — 21 січня ц. р. має прибути до столиці Індії Ню Делі королева Єлисавета II з офіційними відвідинами, значення яких тим більше, що останні відвідини англійського монарха в Індії відбулись 50 років тому. Тому Індія гарячково приготовляється на прийняття королеви, яка прибуває в характері голови Британського Коммонвелту, членами якого є — між іншими — Індія і Пакістан. Вже від кількох місяців направляють в Ню Делі і в Індії вулиці й шляхи, на що уряд призначив був окремих $30 мільйонів. Королева Єлисавета перебуватиме в Індії від 21 січня до 1 лютого і в тому часі вона відвідає різні міста, школи, промислові заклади і сільські оселі, візьме участь у Богослужбах, у ловах на тигрів, приглядатиметься спортовим змаганням кінним перегонам і різним виставам. 26 січня візьме участь в щорічній параді у честь роковин проголошення незалежности Індії. Від 1 до 16 лютого триватиме її візита у сусідньому Пакістані, від 27 лютого до 1 березня буде у маленькому Непалі, після чого ще повернеться до Індії, щоб відтіль відлетіти до Тегерану, столиці Ірану. Ця подорож англійської королеви має підкреслити назверх активне зацікавлення Англії проблемами південної Азії та її приязнь з тамошніми вільними країнами.

У Ню Йорку відкрито нову виставку образів Михайла Мороза

Ню Йорк. — В американській галерії „Панарас", при 62 Вест 56 вул., відкрито в минулий понеділок 16-го січня ц. р., нову виставку образів Михайла Мороза. Артист виставив цим разом 22 образи, з 'їх вибрав 3-посеред 74-ох, створених в минулому році. Майже всі виставлені образи — це гірські пейзажі, — тільки одно полотно — це квіти. В одному теж випадку артист зробив „вийнятoк" із дотепершнього свого звичаю звеличати тільки природу, давши в дальшій перспективі обриси міста. Один прегарний пейсаж красується у виставовому вікні на 56-ій вулиці. На відкритті виставки численні гості вщерть виповнили кімнату галерії, яка міниться всіми барвами розвішених на її стінах Морозових образів.

Делеґати ОН в Конго будуть нараджуватись з Люмумбою

Леопольдвіль. — 11-членна так звана Примирлива Комісія Об'єднаних Націй, яка перебуває в Конго задля посередництва між розсвареними тамошніми муринськими ватажками, рішила відбути нараду з колишнім прем'єром Патрісом Люмумбою, який перебуває у в'язниці в Тайсвіллі. Президент Жозеф Касавубу знає про цей плян, але не противився йому. Зате він і його прихильники обурені на місію ОН в Конго за ніби толерування войовничих наскоків люмумбівських „банд" з випадних позицій в провінції Орієнталь на сусідні провінції. Етіопській бригадир Менгаша Іясcу полетів до Північної Катанґи, куди вдерлися люмумбівці, щоб переконати їх, що не можна вести громадянської війни з військом центрального правління Касавуби і Мобуту, ні з військом катанґського „президента" Чомбе. Генеральний секретар ОН Гаммершилд заявився проти вимоги конґолійського президента, щоб відкликати з Конґа його репрезентанта індійця Расшавра Даяла за його працю у користь Люмумби.

Папа перевів консекрацію чотирьох нових кардиналів

Рим. — Чотири духовники, один американський, були в минулий понеділок 16 ц. м. піднесені до гідности кардиналів на спеціяльній церемонії у Ватикані. Новими кардиналами стали архиєпископ з Сант Луїс Джозеф Е. Ріттер, один архиєпископ з Венесуелі, один з Колюмбії та один італієць. Таким чином американські католики мають вже шістьох кардиналів, як їх мали перед смертю філадельфійського кардинала Джана О'Гари. Загалом Святіша Колегія кардиналів складається з 88-ох членів, у тому 32-ох італійців. Колегія кардиналів складається трьох, що їх прізвищ не оприлюднено з уваги на небезпеку, яка грозила б їм збоку комуністичної влади. З нагоди цієї церемонії Папа Іван XXIII виголосив промову, в якій висловив „острах і надію" щодо вигладів миру в новому році. Звернувши увагу на сучасне міжнародне напруження, Папа все ж висловив переконання, що переможе бажання миру. Урочиста публічна церемонія наложення червоних кардинальських капелюхів на нових кардиналів відбудеться в четвер цього тижня у приявності багатьох тисяч вірних.

В АМЕРИЦІ

● Президент Айзенгавер перебув кінець тижня в Кемп Девід в горах недалеко Тирмонту в Меріленді і там не приймав гостей, тільки працював над прощальною промовою, яку мав виголосити в телевізії і в радіо у вівторок 17-го січня, о годині 8:30 увечері.

● Президент - елект Джан Ф. Кеннеді в Палм Бічі на Флориді при допомозі своїх дорадників працював над інавгураційною промовою, яку має виголосити перед Капітолем 20-го січня. Ця промова має бути історичним документом, і Кеннеді зібрав текст інавгураційних промов всіх попередніх американських президентів, як Линколна, Вилсона і Ф. Д. Рузвелта,

● В сиіті Сентер в Ню Йорку в днях 7 до 19 лютого ц. р. виставлятимуть німецький фільм продукції Густафа Ґрюндґенса під заголовком „Фавст" за славним твором Гете. Ґрюндґенс грає в цьому фільмі ролю Мефістофеля.

● Представник міжрелігійного і міжнародного комітету в Ню Йорку Стенлі В. Росс закликає, щоб при кінці цього тижня відбулися молиння і Богослужби в церквах і синагогах в цілій країні за те, щоб новий президент Джан Ф. Кеннеді щасливо і з успіхом працював на своєму високому становищі, яке він займе в п'ятницю 20 січня.

● Президент Айзенгавер заявив, що він має 18,000 підпрунків, які він дістав „під час свого урядування у Вашингтоні та на становищі головного командата союзних військ в Европі. Всі ці пам'ятковi дарунки Айзенгавер передасть бібліотеці свого імени в Абілін, Кензас.

У СВІТІ

● Ізраїльський прем'єр Давід Бен Гуріон назвав брехуном і ілевітником свого колишнього дуже протеґованого приятеля, міністра військових справ і теперішнього лідера професійних спілок в Ізраїлі, Пінгаса Лавона. Спір довкола т. зв. афери Лявона, що його недавно міністеріяльна комісія звільнила з закиду поведення шкідливої для Ізраїлю військово-шпигунської операції проти Египту, — спричинив кризу уряду і керівної партії Мапай в Ізраїлі. Сам Лявон, що далі є членом ізраїльського парляменту, є дуже впливові, був приявний під час напастливої промови Бен Гуріона, але не реагував.

● В Англії багато шуму наробив факт, що потяг, яким їхала королева Єлисавета II з Лондону до Шотляндії, застряг на годину в дорозі внаслідку механічної хиби в льокомотиві. Дирекція фабрик отих льокомотив спеціяльним письмом перепрошувала королеву, заперечуючи її, що це вийнятковий випадок.

● Совєтський міністер торговельної фльоти Віктор Бакаєв заявив на пресовій конференції в Москві, що американські, англійські, французькі, данські і норвезькі воєнні кораблі „провокаційно напаствували" совєтські торговельні кораблі, а літаки з отих „ворожих" кораблів літали понад совєтськими кораблями й робили світлини. Бакаєв твердив, що впродовж 5-х місяців у 1960 році „найменше 200 разів" американські літаки „провокували" совєтські торговельні кораблі в різних водах широкого світу.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday s, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Нова затія

Створене в жовтні минулого року за ініціятивою емгебівських чинників „Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном", що його очолив письменник Юрій Смолич, співробітник берлінського комітету „За повернення на родіну" і автор пашквільного звернення до української еміграції „З народом чи проти народу", поширюваного цим же комітетом в 1958 р., — проявив свою діяльність спрямовану на розклад і розбиття української національної еміграції у вільному світі започаткуванням ще одного „заповерненського" часопису під назвою „Вісті з України" та поширенням складу правління цього товариства рядом видатних підсовстських культурних діячів.

Перше число газетки „Вісті з України" появилося в листопаді м. р. в Києві з передовою статтею голови названого товариства Юрія Смолича п. н. „До вас, брати, наше слово". Згідно з висловленими в цій статті деклараціями, завдання „Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном" і видаваної ним газети „Вісті з України" не обмежується тільки інформуванням про життя українського народу в УССР, але має також „освідомлювати й зближати між собою різні групи українського населення по різних країнах світу" і навіть „сприяти налагодженню культурного життя українців за кордоном та розвиткові їх мистецької самодіяльности". Значить, в сферу діяння цього товариства входитиме цілком конкретна організаційна „робота" в різних країнах світу поза Україною. Формулюючи цього роду завдання, Смолич супроводить їх облудно-перфідними заявами, що очолюване ним товариство „дбатиме про те, щоб українці за межами рідної землі плекали любов до рідного краю" і „щоб наші закордонні брати шанували національні традиції свого народу, зберігали рідну українську мову — для себе і для своїх дітей, а ті, що її втратили, — згадали б і повернулися до неї".

Водночас із цим для надання ваги новозаснованому товариству первісний склад його правління, до якого входили здебільша надто яскраві вислужники совєтського режиму, поширено рядом нових сприятливіших для еміграції осіб: композиторів Сергія Козака, Георгія Майбороди і Миколи Колесси, відомого історика проф. Івана Крип'якевича, артистів Федора Паторжинського та Левка Ревуцького, поета Максима Рильського, внучки Івана Франка Зінові Франко і навіть якогось Бориса Старка — „протоєрея собору міста Херсону".

Для здійснення своїх завдань, основним із яких є дальше сприяння „процесові повернення українських емігрантів на Батьківщину", Товариство має використовувати всі доступні йому засоби: поширення підручників, книжок і журналів, радіомовлення і телевізію, грамофонні і магнетофонні записи — українську пісню, українську мелодію, українське мистецьке слово, пересувні виставки й видання мистецьких альбомів, фестивалі українських кінофільмів, ґастролі театрів та мистецьких ансамблів, доповіді, лекції й творчі виступи — усе це за кордоном, і, крім того, в самій Україні з допомогою зустрічей з українськими туристами із Заходу.

Як виходить із поданої тут програми, діяльність „Товариства культурних зв'язків із українцями за кордоном" розплянована дуже широко і охоплюватиме всі можливі ділянки культурного життя куди ширше, як це робила досі берлінська аґентура „За повернення на Батьківщину". Тому ця чергова совєтська підлазка вимагатиме дуже пильної уваги і наполегливої протидії збоку української політичної еміґрації.

Під іменем Люмумби

Прізвище першого конґолійського прем'єра Патріса Люмумби стало вже наче символом безвідповідальної демагогії, персонального амбіціонерства і того націоналістичного екстремізму, який швидко знаходить собі союзника в комунізмі. Патріс Люмумба від перших же днів свого урядування був оточений комуністичними прибічниками та дорадниками, що їх заздалегідь приготовила Москва, наставлена на опанування чорного континенту. Тому західні країни орієнтувались на антагоніста Люмумби, президента Конґа Жозефа Касавубу, підтримуючи його в заходах щодо визнання леґальности його репрезентації в Об'єднаних Націях. Однак, цей двоподіл в Конґо, який знайшов свого відповідника в двоподілі в Об'єднаних Націях і в місії ОН в Конґо, став головною причиною заколоту і невдачі завести в тій країні сякий-такий лад.

Річ у тому, що хоч противникам Люмумби вдалося арештувати його й запроторити до військового табору в Сайсвілі, він не перестав бути центральною фігурою конфлікту. Москва і кілька азійсько - африканських країн із Об'єднаною Арабською Республікою у проводі все ще визнають за леґального прем'єра тільки Люмумбу. В Конґо ж Люмумба має численних прихильників і звеличників, як „безкомпромісовий ворог" колоніялізму і речник приємних для вух конґолійців гасел свободи. Коли противники Люмумби в половині березня минулого року, прийшовши до влади, зірвали з Москвою та її сателітами, Москва і Пейпінґ почали вживати всіх зусиль, щоб привернути владу Люмумбі, а разом з цим нахлинути туди знову юрбою аґентів, аґітаторів та підривників. Прихильники Люмумби виявили силу і хист, зорганізувавши в провінції Орієнталь власну 7.000-ну „армію", яка провела успішні випади у три сусідні провінції: Екватор, Ківу й Катанґу, поширивши мариво громадянської війни. Хоч місія ОН в Конґо розпоряджає найбільшою збройною силою — 20 000 піхотної армії та летунства — симпатії її командирів і керівників місії також поділені. П'ять африканських країн на конференції, що відбулася недавно в Касаблянці, загрозили, що відкличуть своїх 6.500 вояків із Конґа, якщо Люмумба не повернеться до влади. Касавубу, його тимчасовий уряд під проводом Жастена Бамбоко і шеф офіційного конґолійського війська Мобуту називають військо Люмумби „бандою", а СССР і його африканські союзники називають „бандою" військо Касавуби й Мобуту.

Останні події з конґолійського відтинка такі: Рада Безпеки Об'єднаних Націй відкинула резолюцію, що засуджувала Бельгію за її ніби поміч протилюмумбівським силам, а президент Касавубу зажадав відкликання з Конґа голови місії ОН індійця Райшвара Даяла за активне підтримування табору Люмумби. На 25-го січня ц. р. ніби має бути скликана в Конґо конференція „круглого стола", на яку зберуться коло 250 конґолійських племінних ватажків. Але вся та конференція не матиме реального значення, якщо на ній не буде Люмумби і якщо Касавуба і Люмумба не дійдуть до компромісу, який, з одного боку, задовольнив би персональні амбіції Люмумби, а з другого — поставив би бар'єр проти комуністичних впливів. Тому, що одно одне буцімто виключає, ситуація в Конґо стає щораз хаотичнішою й безнадійнішою. Вона є ідеальним доказом правильности тези Хрущова, що „мирне співіснування" дає комунізмові більші можливості й користі, як одверта війна. Доказом слабости вільного світу є те, що він неспроможний негайно ліквідувати проблеми люмумб.

ФІСКАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ КЕННЕДІ

Карикатурист щоденника „Міннеаполіс Стар" Джастус нарисував карикатуру новообраного президента Джана Ф. Кеннеді, який стоїть із своїми головними фінансовими дорадниками секретарем скарбу Даґлесом Діллоном та головою своєї Ради Економічних Дорадників Волтером В. Геллером, що тримають у своїх руках боксерські рукавиці, підготовляючись до боротьби.

Цей карикатурист вдало схопив ті трудноці, які стоять перед президентом в ділянці економічної політики.

Діллон займав високе становище в уряді республіканця Айзенгавера, що впродовж вісьмох років свого перебування в Білому Домі вів фіскальну політику протилежну до тієї, яку рекомендують Кеннеді його економічні дорадники і яку обіцяли вести демократи в своїй виборчій платформі минулого літа.

Перед тим, як перенестися до Вашинґтону, Діллон працював як інвестиційний банкір на Волл Стріті в Ню Йорку і був прихильником тієї фіскальної філософії, яка в загальному погоджується з фінансово-економічними плянами республіканського президента. Ця політика така: не жити понад стан і не допускати до інфляції долара, яку спричиняє зростання федеральної заборгованости внаслідок дефіцитових бюджетів.

Голова Ради Економічних Дорадників проф. Геллер належить до іншої школи економістів, і помірковані та консервативні економісти називають його „інфляціоністом", що в одній із промов виявив себе як прихильник „навмисного дефіциту". На думку проф. Геллера, між боргами міських управ, стейтових леґіслятур та федерального уряду і боргами приватних підприємств та звичайних осіб є істотна різниця.

Платники податків не тільки дають гроші державній скарбниці, — вони є також власниками всього того, на що ці борги зроблено. Платники податків стоять на обидвох сторінках балянсованого касового листка. Вони мають борг, — це правда, але вони одночасно є власниками того боргу — розуміє проф. Геллер. Противники таких поглядів особливо занепокоєні недавньою заявою Кеннеді який сказав, що голова Ради Економічних Дорадників матиме в його уряді важливішу ролю, як у республіканському уряді.

Кеннеді, Діллон і Геллер матимуть значний вплив на економічно - фінансове життя ЗДА. Важливий голос в цій справі належатиме також і 87-му Конґресові. Всі ті чинники вже мають перед собою звіти студійних груп, що їх ще минулого року призначив був Кеннеді для вивчення економічно - фінансових проблем.

І Кеннеді, і його співробітники, і Конґрес згідні в тому, що треба за всяку ціну збалянсувати платничий бюджет із закордоном, щоб припинити відплив золота до Европи. А проте, немає вже згоди щодо потреби тимчасово зменшити прибуткові податки на 3 - 4%, щоб скріпити економіку та зменшити число безробітних. Ще більші розбіжності в поглядах виявляються в дискусіях над питанням, чи матиме вплив зменшення податків на збільшення прибутків федеральної скарбниці. Одні кажуть, що обниження податків збільшить рух у крамницях, а це спричинить пожвавлення в економіці і збільшення прибутків державної скарбниці внаслідок росту надходжень із податків. Інші твердять, що така можливість виключена.

Найкраще для економіки було б, якби Кеннеді, Діллон, Геллер, а також голова Федеральної Резерви Мартин узгіднили свої погляди в цій справі, бо тоді можна було б вірити в те, що тенденція ґальопуючої інфляції припиниться і демократичний уряд почне здійснювати свої передвиборчі обіцянки.

Але це не така то вже легка справа, коли зважити на те, що дораджують урядові згадані вище студійні комісії.

Сенатор - демократ з Іллиной, що очолював комісію, яка вивчала проблему допомоги районам із великим числом безробітних, пропонує асиґнувати на цю ціль поважні федеральні фонди. Інша комісія на чолі з проф. Фредеріком Говді пропонує, щоб федеральний уряд в найближчих роках видав $10 більйонів на допомогу шкільництву. Ще інша група дорадників вважає за конечне збільшити витатки на допомогу недорозвиненим країнам в Африці і Латинській Америці. Домагаються також збільшення федеральних фондів на дослідження космічних просторів.

Забирали голос і представники Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій, які у виборчій кампанії підтримували Кеннеді і які на боротьбу з безробіттям вимагають аж $5 більйонів.

Щоправда, все це — тільки рекомендації для нового президента, але з кожною із них він мусить рахуватися, щоб не втратити довір'я виборців, які вибрали його незначною більшістю.

Навіть частинне здійснення цих вимог приведе до того, що найближчий бюджет буде дефіцитовий, і про це вже заявив у Сенаті найменований на секретаря скарбу Діллон.

Кеннеді обіцяв перед виборами осягнути збалянсований бюджет. Вже тепер виглядає, що воліє він не здійснити цієї обіцянки, аби дотримати багатьох інших.

У СЕРЦІ..

У серці новорічні дзвони
І знов минуле воскреса,
І мчаться мрій крилаті коні
І зацвіта снігів краса.

Хтось нас згадає у вигнанні
І ми згадаєм рідних теж.
Та ж рік новий —
це мить єднання
Зболілих душ
крізь даль безмеж.

Сьогодні списуємо втрати,
Рахуєм скарби перемог,
Щоби оновленим устати
У мандри,
що накреслив Бог.

Нам рік новий
дасть скарбів стільки,
Скільки йому дамо ми теж.
Даремно ждати щастя тільки,
Бо що посієш, те збереш.

О, рік новий —
нова сторінка
Ще не сплямована нічим.
Так хай же серце
дзвонить дзвінко
І щастю викує ключі.

ВІРА ВОРСКЛО

ДЕ ҐОЛЬ ШУКАЄ „ТРЕТЬОЇ СИЛИ"

Париж. — Після референдуму Франція виглядає як після великого свята. Розбирають дошки, на яких вивішувалось пропаґандивні гасла, підмітають школи, в яких відбувалося голосування. Всі мають „важку голову", як на похмілля. Усіх мучить питання: що ж далі?

Питання це тим більше пекуче, що, властиво, ніхто не знає, до чого уповноважило де Ґоля голосування. Полагодити альжирську справу — це відомо. Але як? Без ніяких підстав більшість коментаторів говорить про те, що де Ґоль піде на переговори з проводом підпілля.

Це не буде легко, але й ніде не сказано, що де Ґоль піде на це відразу. Тепер бо положення далеко гірше, як було рік тому, коли приїздили парляментарі підпілля і коли від них вимагалося капітуляції. Сьогодні нічого подібного вимагати не можна, бо підпілля почуває себе куди міцніше. Не лише завдяки підтримці Москви й Пейпінґу, але й завдяки тому, що місяць тому всьому світові було сказано, що мусульманські маси в Альжирі стоять за самостійність і готові вмирати під самостійницьким прапором.

Ген. де Ґоль має сильну позицію. Правда, в порівнянні з 1958 роком він утратив два мільйони голосів, але все ж таки референдум виграв, і то в дуже високому відношенні. В надзвичайно скомплікованій ситуації цю перемогу слід вважати просто блискучою. І він може зважитися на все. Виявилось бо, що права опозиція виїнятково слаба. Це не була новина. Але виявилося також, що й комуністи змобілізували проти нього далеко менше голосів, як звичайно мобілізують вони на свої виборчі списки. Армія виконала всі накази зразково, хоч і голосувала проти деґолівської розв'язки, яка сяк чи так веде до залишення Альжиру.

Европейське населення Альжиру в паніці. Всі вважають, що партія програна і доведеться забиратися. В ґарантії, що їх де Ґоль урочисто дав усім французам (европейського й мусульманського походження), ніхто в Альжирі не вірить, бо ще надто свіжі в пам'яті ґарантії, що їх давали Марокко й Тунісія, щоб потім під тим чи іншим претекстом повикидати небажаних французів, а в першу чергу землевласників чи просто й дрібних фармерів. А Марокко й Тунісія осягнули самостійність без війни, без підпілля, без кровопролиття. Можна собі уявити, які відносини витворяться в майбутньому самостійному Альжирі.

Раптом усім стало ясно, що Альжир йде до самостійности і референдум дає змогу цей хід приспішити. Після грудневих демонстрацій мусульманського населення ніхто не має найменшого сумніву, як закінчиться голосування в справі самовизначення. Сам де Ґоль має надію, що ще щось вдасться врятувати.

Голосування в справі самовизначення не відбудеться завтра, бо для цього треба перемир'я, припинення воєнних дій. Навіть і після припинення їх мусів би ще пройти якийсь час. Де Ґоль уважає, що за той час він зробить в Альжирі стільки, що кожному буде ясний інтерес затримати такий чи інший зв'язок з Францією.

На нашу думку, це майже виключене. Надто багато накопичилося по обох боках ненависти й пристрастей, щоб можливо було осягнути згоду. Зокрема ж після грудневих подій, коли ненависть вибухла з обох боків справжнім вульканом. Але... теоретична можливість завжди є. Яка?

Ось в голосуванні впало багато голосів за де Ґоля. Не в містах, а по селах. Половина голосуючих в Альжирі (а їх було таки мало) вкинула картки з написами „так", тобто за плян де Ґоля завести тимчасову самоуправу в Альжирі. І де Ґоль, і його уряд вважають, що під охороною армії так само прийдуть бідні альжирські селяни й пастухи до тієї тимчасової адміністрації. Певно, вони прийдуть, бо вони прийдуть скрізь, куди їх покличуть. Може дехто й з охотою, дехто може навіть з щирою симпатією до французів.

Але хіба та неорганізована маса вирішує? Вона важлива для кожного, але вона не вирішує нічого. Треба знайти еліту. Де Ґоль уважає, що еліта підпілля мала, вона виросла надто швидко й вона не репрезентує мусульманської маси, як французької нації не репрезентують ті крайні колоністи, що в грудні минулого року кричали „Де Ґоля на шибеницю!".

Може це й правда, але де третя сила? Її нема. З селян і пастухів її не створити. Міське населення в більшості відповіло на заклик підпілля і в референдумі участи не взяло. Ясно, що воно проти підпілля не піде.

Таким чином чим раз голосніше говориться, що єдиний вихід — у переговорах з підпіллям. Справа не буде легка. Підпілля ледве чи погодиться засісти разом з іншими угрупованнями (які, зрештою, не є організовані й їх можна назвати лише тенденціями), які по волі чи по неволі активної участи в збройній боротьбі не беруть, бо підпілля силою звело всіх до Фронту Національного Визволення, послуговуючись внутрішнім терором. Це зле, але з цим фактом треба рахуватися.

Важко вгадати, що задумав де Ґоль, бо цього він нікому не розкрив, а може ще й сам не вирішив. В кожному разі ясно, що він до переговорів спішитися не буде, але ледве чи йому вдасться їх оминути. А проте, чим далі, тим важче буде договорюватись. Навіть гірше: підпілля може підпасти комуністичним впливам, яких воно не так то й бажає, адже підпілля — це націоналісти.

Отже, сьогодні вся річ у тому, щоб не довести підпілля до розпачі, бо його час наглить. З розпачі кинулось воно в обійми Москви, з розпачі може піти ще далі. Це була б дуже погана розгра складної партії, яка має значення не лише для Франції, а й для всієї північної Африки і для всього вільного світу.

Між рядками французької преси можна вичитати певні надії на американську допомогу в розв'язанні цієї справи, коли прийдуть до влади нова адміністрація і новий президент. Та, ніхто собі не робить ілюзій, що новий уряд ЗДА виступить проти арабського світу, який підтримує альжирське підпілля. Арабські держави поспішають уточнити свої позиції, щоб американці знали, з чим матимуть діло. Під цим оглядом конференція арабських держав у Касаблянці була дуже промовистою.

О. Д-вич

КІНЕЦЬ ЛЕҐЕНДІ ПРО „СНІГОВУ ЛЮДИНУ"

Сер Едмунд Гіллері, здобувець найвищої в світі гори Евересту, вернувся недавно з Гімаляїв, де очолював експедицію, яка досліджувала вплив розріджених шарів атмосфери на людський організм, а також старалася розв'язати загадку, що цікавить увесь цивілізований світ: чи існує справді в тих горах „єті", „жахлива снігова людина".

У своїй статті, вміщеній в „Лайфі" з 13-го січня ц. р., Едмунд Гіллері, поставивши наведений вгорі запит, пише: „Протягом останніх чотирьох місяців ми шукали на нього відповіді. Є дуже багато доказів на існування „снігової людини": сліди її бачили численні дослідники на гімаляйських льодовиках, її скальпи, як священні реліквії, зберігають монахи в гірських монастирях, в її існування вірять деякі поважні антропологи, чимало історій розповідають про людей, що бачили її на власні очі.

Однак, — заявляє Гіллері, — не зважаючи на все те, я починав свої дослідження з деяким скептицизмом. Мій власний досвід спирався на два випадки. В 1951 році в Гімаляях один чоловік з племени шарпа розповідав мені, що він бачив живого „єті" і навіть деякий час спостерігав його. В 1952 році дослідник Джордж Лов і я в Гімаляйських горах на висоті 19.000 стіп знайшли жмуток чорного волосся, над яким з жахом присягалися шарпи, що це — волосся „єті".

У вересні 1960 року, — пише Гіллері, — ми прибули до Катманду в Непалі, звідки під зливним дощем вирушили до селища Бедінґу на висоті 12.000 стіп. Один з членів нашої експедиції досконало знав мову місцевих мешканців і тому мав можливість здобути їх повне довір'я. Вони запевняють, що є три роди „єті": 1) чутеги — величезні волосаті створіння, інколи на вісім стіп заввишки, що живляться рослинною їжею і людей не займають; 2) мітеги — звичайно на 4.5 - 5 стіп висоти, із загостреним черепом, які мають дуже гарячий темперамент і не гребують людським м'ясом і 3) тельми — маленькі створіння заввишки від 18 цалів до двох стіп, які постійно живуть в джунглях.

Ми не могли знайти ні одного мешканця, що сам бачив „єті", — пише Гіллері, — хоч деякі з них чули його, звичайно взимі, коли сніг грубим шаром укриває землю. Тоді, казали нам, крики „єті" часто можна почути вночі, а наступного дня їхні сліди можна бачити на снігу.

У Медінґу Гіллері знайшов в одного лями клапоть шкіри „єті", який йому пощастило придбати на власність. Однак, на думку дослідника, це був лише чудово вичинений зразок шкіри рідкісного тибетського блакитного ведмедя.

Коли небо прояснилось, експедиція Гіллері вирушила ще вище в гори, де почала шукати слідів „єті". На висоті 19.000 стіп її зусилля завершились успіхом: це були виразні відбитки широких ступнів, про які місцеві мешканці твердили, що це і є сліди „снігової людини". Досліджуючи їх, Гіллері зробив цікаве відкриття: коли простежити ці сліди до місця, де вони попадають в тінь від скелі або виходять на північну сторону гори, вони зникають, а натомість появляються виразні сліди... гірського лиса. Очевидно, сонячне проміння, розтоплюючи сніг, зливає

(Закінчення на стор. 3-ій)

С. Риндик.

ДІДОВА РОМАНТИКА

(Кадри)

(4)

III.

Другим видатним співаком у нас був Ладько (на прізвище Клекоша, а в школі він писався Владимир Закарваш). Це був дорослий уже парубок, проте співав срібним альтом, що на високих тонах переходив у тремтючий дискант. На жаль, він не мав серця до наших пісень. Мабуть, через Боруха, що тримався здебільшого веселого репертуару і не раз, перекручуючи слова на жидівський лад, спростачував наше співоче мистецтво. До цього мистецтва Ладько не мав, кажу, серця і співав тільки московських пісень: „Покинув плащ", „Глядя на луч", „Сеть за Волгай село" та ін. А поза тим щонеділі й щосвята співав у церкві, де часом заступав навіть дяка, бо знав порядок кожної Служби, знав усі ектенії, всі тропарі і кондаки, всі напіви і всі гласи. Був дуже спритний на це.

Щоб не змарнувати дурно такий талант і такий голос, намовив піп Ладька податися на дяка. А це значило дуже багато: насамперед треба було дістатися до Кам'янця, а таку даль - далечну можна пройти не борше, як за доброго півдня, та й то треба добре помахати ногами. Подруге, треба було дістатися там до архиєрея! Цього священнослужителя Ладько бачив раз чи два на своїм житті і вважав його щонайменше за святого мужа. Потрете, треба було вознести йому на словах і на письмі прохання, щоб рачив дозволити стати перед консисторією до іспиту і висвятити його на псаломщика, як буде гідний того. Але найтяжчою була справа грошей: де і як їх дістати, щоб оплатити цілу ту процедуру.

Однак, ці труднощі не відстрашили парубка. Звідси копійка, звідти дві, і так мало-помалу наскладав собі Ладько належну суму грошей. Дістав від пан-отця благословення на дорогу, набрав у торбу сухарів і пішов до Кам'янця. Про це підприємство заговорили всі Дунаївці. Скептики махали руками:

— Шкода заходу! Ще такого свята не було, щоб пани пустили мужика в люди.

— Кам'янець, як інець, — додавали інші, пригадуючи народну приповідку: — надокола вода, а всередині біда.

В Кам'янці Ладько закватирував у жидівки Малки, що тримала дяківську бурсу „Вавилон". Це був такий заїзд у середині міста під каланчею. А каланча — це висока вежа на кшталт турецького мінарету. Там нагорі день і ніч ходив вартовий від вогневої сторожі і дивився, чи нема де вогню. Від цієї вежі пішла назва заїзду „Вавилон", на честь знаної з Біблії Вавилонської башти. За Малку та її Вавилон знала ціла губерня, і знала, що за молодих літ Малка втекла з Кам'янця, бо пігналася за полком донських козаків, дармащо була жидівської віри. Але згодом вернулася назад, бо довідалась, що до Кам'янця прийшов на постій свіжий полк черкесів. Після того вже не тікала.

У Малки Ладько пробув тиждень, щодня виплачуючи їй комірне. Кожного дня перед облягами Малка приходила і збирала від нічліжан належні за квартиру гроші. Тут досвідчені люди навчили Ладька, що, коли і як він має робити. Самому преосвященному владиці треба було подати супліку, ставши на одно коліно і тримаючи папір над покірно схиленою головою. Так Ладько і зробив. А за пару днів по тому йому сказали прийти до консисторії на іспит.

На іспиті Ладько провалився на самім початку...

Йому загадали оповісти про гріхопадіння Адама і Єви, коли вони були ще в раю. Цю трагічну подію Ладько добре знав, а тому жваво оповів іспитовій комісії, як то хитро нечиста сила підійшла Єву, як зірвала заборонене яблуко й подала їй, як Єва відкусила кусень того яблука і смачно з'їла, а решту подала Адамові, і т. д.

Вислухавши це оповідання, голова іспитової комісії раптом поставив Ладькові таке питання:

— А що то було за дерево, що на ньому росло те яблуко?

Ладькові якби хто цвяха забив у голову? Що це мусіла була бути якась яблуня, то не було найменшого сумніву. Не будуть же яблука рости на груші чи на вербі! Але, що це була за яблуня? І Ладько міцно задумався... Спасівка? Папірівка? Циганка? Кримка? Путивка?

— Ну, так що за дерево? — перепитав нетерплячий екзамінатор.

— Спасівка! — бовкнув Ладько зовсім навдало, притиснутий до муру.

— Безумство! — скрикнув на це голова. — Як ти, грішнику, відважуєшся так поносити райське дерево?!

Ладько злякався, побачивши, що зневажив дерево і спростачив велику подію, а тому взяв вищий тон і сказав урочисто:

— Золота ренета!

— Кощунство! — ще більше обурився екзамінатор. — Як можна Дерево Пізнання Добра і Зла називати якоюсь дурацькою ренетою?! Богохульствуєш, парубче!

І Ладька прогнали.

Трагедія Ладька не скінчилась на цьому. Вернувшись додому, він дуже засумував і перестав співати в церкві. А згодом взагалі перестав ходити до церкви. Замість того, запив. Сидячи в корчмі, раз-у-раз сумно виводив:

Ах, не терзайте
Грудь маю бальную,
Ах, не питайте,
Каво я люблю.

Десять любіла,
Девять позабила,
Тебя аднаво
Я забить не магу!

Хоч ця пісня аж ніяк не пасувала до Ладькової біди, проте співалася вона з такою щирістю, та ще таким срібним голосом, що найп'яніші п'янюги заслухувалися і сокрушено хитали головами в такт співаному. І кожний старався почастувати Ладька чаркою. І Ладько сумно пив. Та коли тих чарок набиралося більше, ніж треба, сантименталізм вивітрювався з Ладькової голови і душі. Він набирався злости і розпочинав у корчмі аґзаменти. Того чи цього корчемного гостя брав на іспит:

— А що то була за яблуня оте Дерево Пізнання Добра і Зла?

Ні одна відповідь не була добра. Тому після кожного такого аґзаменту в корчмі приходило до бійки, бо Ладько не витримував і рвався кожному розбити носа і вибити зуби.

— Єво! Єво! Нащо ти так тяженько согрішила?! — сказав один п'яниця, втративши нараз кілька зубів.

А через якийсь час Ладько пристав на штунду і мусів був перестати пити. Так жорстоко помстилася на нім зневага святого Дерева...

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Будують церкву в Буенос Айресі

(сдо). — Василіяни мають у Буенос Айресі монастир, а при монастирі церковку, властиво — внутрішню каплицю, що відіграє ролю парафіяльної церкви для українців - католиків арґентинської столиці. Але ця церковця рішуче замала для української католицької колонії, і більшість вірних під час Служб Божих перебуває звичайно не в церкві, а навколо неї, на великому подвір'ї, отіненому гарними великими деревами. Тут точаться розмови, підтримуються старі знайомства, нав'язуються нові. Але розвиткові побожности такий стан речей зовсім не сприяє. Тому вже в 1952 році, під час відвідин Кир Ніла Саварина, з нагоди Католицького Конґресу, підкреслено необхідність далеко більшої української церкви.

Кир Ніл Саварин із Буенос Айресу поїхав просто до Риму і там представив цю справу, зустрівши співчуття і розуміння. З того часу вона не завмирала, а, навпаки, набирала все більше конкретних форм, особливо після того, як Ватикан призначив кардинала Каджана, архиєпископа Буенос Айресу, одночасно й Ординарієм для українців католиків візантійського обряду, а о. И. Галабарду делеґатом - вікарієм. Завдяки енерґії останнього знайдено й придбано велику площу при вул. Рамон - Фалькон, що йде рівнобіжно з головною артерією столиці в Рівадавію. Коштувала ця площа 4 мільйони пезів, які прийшли, очевидно, з Ватикану. Одночасно ішла й посилена збірка серед вірних в Арґентині, і внаслідок того всього в неділю 11 грудня відбулася урочистість посвячення наріжного каменя запроєктованої церкви св. Різдва Христового. Довершив посвячення еміненція кардинал Каджано в сослуженні українського священства на чолі з о. делеґатом - вікарієм И. Галабардою. Крім нього, в урочистості брали участь оо. И. Лабай ЧСВВ, о. В. Зінько ЧСВВ, о. Карплюк ЧСВВ, о. Я. Захаріясевич, о. І. Балук, о. М. Куницький і о. К. Попов (македонець).

Навкруги імпровізованого вівтаря, над яким височіли великий хрест і тризуб, розмістилися представництва українських національних організацій із своїми прапорами, а пластуни та сумівці від воріт до вівтаря стояли шереґами, між якими пройшов, попереджуваний нашим духовенством, кардинал із своїми двома духовними секретарями. Хор, під кермою п. Василика, співав церковні пісні, до яких прислухалися тисячі вірних, що заповнили велику площу, при чому багато молоді й дітвори були в національних строях. На жаль, саме тоді, як розпочалася Служба Божа, линув дощ, який присутні прийняли стоїчно, — ніхто не зрушився з місця.

Після молебня й благословення наріжного каменя, вмуровано в нього перґамен з написом в еспанській та українській мовах, що починається словами: „Милістю Божою за Папи Івана XXIII і митрополита И. Сліпого, що страждає на вигнанні за свою вірність Апостольському престолові...". Закінчується цей документ підписами численних жертводавців і основників церкви. Потім було відчитано телеграму Папи, в якій, разом із благословенням і відпустом гріхів всім учасникам церемонії, закликалося й далі творити акти побожности. О. Галабарда промовив до кардинала в еспанській мові, дякуючи йому за його прибуття на церемонію посвячення наріжного каменя та за його симпатію до поневоленого українського народу, — симпатію, яку він уже виявляв це раз, зокрема під час недавнього Евхаристійного Конгресу в Кордобі, на Маріїнському Конґресі в Буенос Айресі, а також у Службі в катедралі за поневолені Москвою народи. У відповідь кардинал Калжано висловив глибоке задоволення з того приводу, що українська колонія в Арґентині виявляє ділами свою любов до Церкви й Батьківщини, і уділив благословення всім присутнім. Д-р В. Іваницький привітав Еміненцію Кардинала від Української Центральної Репрезентації, і на тому офіційна частина урочистості скінчилася.

Не зважаючи на неприятливу погоду, моральний успіх церемонії був безсумнівний, а матеріяльний виявився в тому, що вірні того дня склали пожертв на суму понад 63.000 пезів.

Загальний З'їзд Українського Центрального Допомогового Об'єднання в Австрії

З'їзд відбувся 26 листопада 1960 в Зальцбурґу. В почесній Президії засідали: Митрофорний Протоєрей о. П. Дубицький, д-р М. Дзерович і дир. С. Іванович. Українську Католицьку Церкву в Австрії заступав о. І. Дашковський, а Українську Православну в Австрії о. Адміністратор Дубицький. Осередки були заступлені делеґатами, а Братство Св. Варвари у Відні заступав д-р М. Дзерович. Зборами проводив мґр В. Радловський; секретарював п. Я. Когут.

Звітування дотеперішнього голови о. І. Дашковського і референтів виказало гарний розвій цієї організації завдяки солідній праці над облегшенням долі наших залишенців в Австрії. Зокрема довідались учасники, що за час дотеперішньої каденції прийшла ця установа з матеріяльною поміччю нашим залишенцям у висоті 267.055 шіл. Наділювала вона потребуючих одінням, що його надсилали наші щедрі жертводавці з-поза океану. Понадто влаштувала вона в тому часі 3 дитячі вакаційні оселі для 180 дітей наших скитальців коштом 136.315 шіл. Також Святочний Концерт, який відбувся в Зальцбурґу з нагоди 30-ліття Архиєрейства і Архипастирства Архиєпископа Кир І. Бучка, протектора наших скитальців, був організований цією установою. Цей концерт в центрі українського життя Австрії, в якому брав участь хор церкви св. Варвари у Відні, не тільки що значно підніс престіж нашого народу в очах чужинців, але також дав нашим залишенцям одну з дуже рідких нагод почути рідну пісню та покріпитися хоч на короткий час на дусі.

Не забувала установа і про поміч нашим церквам та суботнім шкілкам.

Контакт з осередками удержувано так в письменній дорозі, як і в дорозі відвідин та організаційних поїздок, хоч ці останні мусіли бути, з огляду на значні кошти, обмежувані до найбільш пекучої потреби.

Одною з важних ділянок діяльности було часте уділювання інформацій і правних порад та переводжування інтервенцій в центральних австрійських урядах і заграничних консулятах.

Бажаючи спопуляризувати справу залишенців серед нашого загалу видавала установа інформаційний „Бюлетень", який, як одинока того роду українська публікація в Европі, появлялася правильно в двох-місячних інтервалах, подаючи нашим скитальцям різні інформації і поради.

На жаль, не обійшлось і без недотягнень, зокрема на культурно-освітньому секторі. Але в цьому огляді найшлась ця установа в безрадному положенні не тільки через брак відповідних фондів для ведення цієї акції, на яку видано 21.960 шіл., але також і брак робітників, яких в Австрії дуже мало.

Що торкається фінансового положення установи, то, як виказали записки, запустила вона глибше коріння серед ширших верств нашого заокеанського громадянства так, що мимо зменшення дотацій збоку деяких наших установ за океаном, змогла вона вести постійну допомогову акцію. Зібрані в часі 1958/60 пожертви винесли 480.991 шіл.; кошти адміністрації 7 відсотків нетто. Бюлетень виказав недобір на 9866 шіл. завдяки тому, що — мимо безплатної його редакції і висилки — більшість читачів, зокрема заможніших, не почувались до обов'язку причинитись до його видавання.

В дискусії, яка розгорнулась над звітами і була ведена в річевому дусі, висказувались хоч дрібною лептою ли поодинокі учасники свої заувати, висуваючи зокрема потребу посилення побіч матеріяльної і правної опіки і культурно - освітньої праці. На спеціяльну увагу заслуговував виступ митрофорного протоєрея о. П. Дубицького, який в довшій промові висказався з признанням для минулої праці уступаючого виділу, підкреслюючи передусім його ощадну і дбайливу господарку, завдяки якій не нарушено фондів, призначених на допомогову акцію.

По уділенні абсолюторії уступаючому виділові обрано нову управу, в склад якої ввійшли: о. І. Дашковський, голова (Зальцбурґ), дир. Теофан Глинський, 1-ий заст. голови (Відень), мґр Волод. Радловський, 2-ий місто-гол. (Куфштайн), Юрій Куфлинський, секретар (Зальцбурґ), Сем. Болгарів, скарбник (Зальцбурґ), рад. Лев Воробайкевич (Куфштайн), Афан. Леша (Куфштайн).

В склад контрольної Комісії ввійшли: д-р М. Дзерович (Відень), дир. М. Кисілевський (Зальцбурґ). Мировий Суд: дир. С. Іванович (Зальцбурґ).

Збори закінчено висловом подяки нашим щедрим жертводавцям - установам і фізичним особам — з висловленням надії, що вони і в майбутньому не забудуть на своїх менших братів в альпейських горах.

Ю. К-ий

● **Пресовий секретар Кеннеді** П'єр Салінґер повідомив, що новий президент відбуде пресову конференцію 25-го січня о год. 6-ій по полудні, і ту першу пресову конференцію надаватимуть 5 великих радіових і телевізійних станцій по цілій країні. У вечірніх годинах найбільше число американців матиме змогу при своїх телевізійних і радіових апаратах бачити і чути те все, що буде діятися в залі, де буде відбуватися конференція з журналістами. Конференція буде у великій залі департаменту торгівлі або в залі нового будинку державного департаменту.

Українська Літературно-Мистецький Клюб Нью Йорк 149, 2nd Str.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 20 січня в приміщенні Клюбу відбудеться дискусійний вечір про критиків і письменників з доповіддю літературознавця А Юриняка і з мистецьким читанням Миколи Понеділка. В доповіді А. Юриняка буде подана аналіза творів „Три покоління" Фотія Мелешка, „Прірва" Зосима Дончука та „Рай" Василя Барки. В дискусії передбачені виступи зацікавлених письменників і читачів. Початок о год 8-ій вечора.

КІНЕЦЬ ЛЕҐЕНДІ ПРО „СНІГОВУ ЛЮДИНУ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

дрібні відбитки лисячих ніг у більші відбитки — сліди „сті".

У листопаді експедиція продовжувала дослідження в околицях Кумбу, біля підніжжя Евересту. В одному селі знайдено там ще два клапті шкіри блакитного ведмедя. Де б ми не показували, — пише Гіллері, — ці зразки, місцеві люди одноголосно стверджували, що це — „сті". Але знову же таки ніхто не бачив живих „сті". Навіть у монастирях не міг знайти Гіллері нікого, хто бачив би на власні очі „снігову людину".

Реліквії „сті" в монастирах Кумюнґ і Пенґбоч звернули на себе особливу увагу учасників експедиції. Тонкі й делікатні кості рук „сті", які показували їм у монастирі Пенґбоч, на думку зоолога, д-ра Варда, належали людині — можливо котромусь із лям. Більшу загадку становили дуже давнього походження скальпи в цьому монастирі, у вигляді високих кінчастих шапок, вкритих грубим, червонястим волоссям. Якщо це були автентичні скальпи, то їх незвичайна форма вказувала б на те, що вони належали якимсь незнаним тваринам. „Ми здавали собі справу, — пише Гіллері, — що поки не знайдемо авторитетної відповіді на походження цих скальпів, доти не зможемо укласти вірогідної теорії про самих „сті".

Дуже цікаву леґенду розповів Едмундові Гіллері один з найстарших мешканців Кумюнґу. Наше селище, сказав цей старець, мало б згинути від чуми, землетрусу, повені чи лявіни, якби священні реліквії — оті скальпи „сті" — від нас відібрали. Бо це є славні залишки кровопролитної січі, яку „сті" - людожери вчинили між собою 240 років тому. А викликали ту січу наші предки, щоб їх позбутися. Вони влаштували всенародне грище, під час якого, прикинувшись п'яними, заповзялися „вбивати" одне одного дерев'яними мечами. „Сті", які, подібно до мавп, люблять наслідувати в усьому людей, впорядили у себе такий самий бенкет - учту, під час якого, перепившись, уже справжніми мечами вигубили одне одного.

Після довгих переговорів і умовлянь, залишивши в Кумюнґу трьох закладників — членів експедиції, Гіллері вдалося випозичити за великі гроші на короткий час декілька скальпів, які він вивіз літаком з Гімаляїв, щоб показати визначним зоологам і антропологам в Шикаґо, Парижі і Лондоні. Усі ці науковці однодушно ствердили, що скальпи „сті" — взагалі не скальпи, а що це є відповідно спрепарована й сформована у вигляді скальпів шкіра гімаляйського цапа з родини антильоп. Щождо зразків шкіри „сті", то науковці потвердили, що належать вони тибетським блакитним ведмедям.

І так „сті", славнозвісна „снігова людина", що протягом довгих років була світовою сенсацією, залишилась тепер в мітології й традиціях тибетського народу, який продовжує вірити в її реальне існування.

В. С-ко

Червоний Хрест витратив в 1960-му році $86,677,974

Вашинґтон. — Американський Червоний Хрест повідомляє, що в 1960-му році його видатки виносили $86.677,974, це значить, що пересічні денні витрати становили по $237.473. Більше як 58% цих витрат видано на місцеві програми, якими займалися Відділи АЧХ, яких є майже 3,700. 42% видали через Крайову організацію, яка обслуговує збройні сили тут і за кордоном; на кров для тих, що її потребували, на жертви по різних катастрофах в ЗДА і за кордоном. На збройні сили і ветеранів витрачено 39% всіх видатків — $33, 557.642; на закуп крови 15% видатків — $12,591,739. Під час року куплено і видано більше як 2,400,000 півлітер крови. Для жертв внаслідок катастроф видано $6,464,532.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

ДАРІЯ ГОРДИНСЬКА-КАРАНОВИЧ

Український Музичний Інститут у Ню Йорку, розгортаючи педагогічну і навчальну роботу, паралельно організує цілу серію концертів силами учнів, професорів та інших мистецьких сил. Я дозволю собі перелічити частину концертової програми на 1960-61 рік.

До річниці смерти композитора Нестора Нижанківського буде два концерти: малий — силами учнів, і великий — при участі артистів; концерт скрипаля Б. Маркова з піяністом Ю. Цибрівським; концерт з творів Шумана і Шопена; концерт піяністки Дарії Каранович, який відбувся 11-го грудня у залі „Народного Дому". Піяністка Д. Каранович відома нам своїми численними виступами на різних концертах, а також своїми власними речиталями.

Програма концерту 11-го грудня мала твори клясичних, романтичних та українських композиторів. У першому відділі піяністка виконала токату Баха, варіяції на тему менуета Моцарта та сонату Бетговена. Токата Баха сувора і глибша, у формі прелюдії і фуґи (широко розвиненої) прозвучала стримано і з належним настроєм. Варіяції Моцарта вимагають дуже легкої і прозорої манери виконання, це яскравий зразок стилю „рококо". Тут не треба великої експресії та глибоких емоцій. Добре, коли піяніст в такому творі подає кожну варіяцію, як певний контраст до минулої і майбутньої. Ця, ніби легка проблема, є досить складна.

Соната Бетговена (№ 17) складається з трьох частин: швидка, повільна і „швиденька". Ця соната є однією з улюблених піяністами і культурними слухачами. Пані Д. Каранович вдалося знайти в цілому вірну емоційну і разом стриману лінію виконання цієї, не віртуозної, але досить трудної сонати. Перша частина прозвучала глибоко й серйозно з добрими контрастами і чарівними „речитативами" у середині: ніби ідея композитора передалася на мить співакові, що подає її, як мрію, на „короткому диханні", це так зване „парляндо" — щось середнє між співом („бель канто") та розмовою.

Друга частина теж вдалася пані Д. Каранович. Фінал дуже ліричний з легкою, елеґантною темою, знайшов у солістки правильне відображення своїх чарівних і прозорих образів.

Дуже добре прозвучала т. зв. „розробка" цієї частини, де Бетговен геніяльно дає цілий „калейдоскоп" різних змін головної теми.

Соната мала певний успіх у публіки. Друга частина концерту, крім творів Шопена, мала виключно твори українських композиторів М. Фоменка, В. Барвінського та В. Грудина. Всі твори виконано з належним настроєм та технічною вмілістю.

З творів Шопена мені найбільш подобалося виконання прелюдій. Дуже гарно, „рафіновано" прозвучала прелюдія „ціс-моль". Ця композиція має мелодію, яка весь час прикрашена дрібненькими шопенівськими перлинами.

Концерт притягнув багато слухачів, які дуже тепло вітали піяністку, яка дістала гарні оплески і квіти.

проф. **Вол. Грудин**

Ім'я Дарії Гординської-Каранович відоме в Америці і в Европі. Про неї написані численні рецензії, в яких висвітлювалася її артистична діяльність. І тому їй не є потрібні мої рекомендації.

Проте кортить сказати про неї ще раз пару щирих слів. Вона є фундаментальним виконавцем фортепіянової музики зі всіма ознаками шляхетної европейської культури. Щоб правильно оцінити і зрозуміти її мистецтво, треба уважно придивитися до її творчого профілю.

Маючи досконалий технічний апарат, який дозволяє їй виконувати твори різного характеру і різних жанрів, вона проте тяжить до творів з інтерпретаційною глибінню, прагнучи до розкриття в них того чи іншого образу. Вона не спокушається, судячи по програмі, творами з. може ефектовною, але здебільшого зовнішньою віртуозністю.

Тому її Бах (токата ц-моль) і Бетговен (соната Оп. 31 д-моль) так переконливо і глибоко прозвучали, що хотілося без кінця їх слухати. Варіяції Моцарта, на тему його ж менуета Д-дур, через їх гармонійну одноманітність і малі метро-ритмічні контрасти поміж варіяціями, не можна віднести до кращих його творів. Тим не менше піяністка немов кидала до авдиторії повними жменями блискучі самоцвіти.

Другий відділ програми був відданий українським композиторам і Шопенові. Виконано дві „прелюдії" — Фоменка, „Думка" і „Листок до альбому" — Барвінського та два Етюди — Грудина. Всі ці твори були кольоритно, прегарно виконані, були зогріті творчим вогнем піяністки і дуже вразили авдиторію, яка бурхливо оплескувала артистку, викликавши присутніх авторів. Як один з них мушу підкреслити, що під руками пані Дарії Гординської-Каранович мої прелюдії, які покищо не мають творчо-виконавчих традицій, прозвучали на тому високому мистецькому рівні, на якому були виконані і клясичні твори, перевірені вже довшим часом. Нема більшої радости для автора, який, слухаючи свій твір, чує, що його думки і наміри, народжені в самотній тиші, розгадані і розкриті виконавцем, а тому і переконливі для слухачів.

Шопен, яким піяністка закінчила свою програму, був представлений двома ноктюрнами, один із них виконано на „біс", двома мазурками і трьома прелюдіями. Цей неперевершений майстер фортепіянової музи минулого сторіччя, знайшов в особі п-і Гординської - Каранович доброго інтерпретатора, який ще раз чарував авдиторію безсмертними творами. Піяністка мала великий успіх, щире ентузіястичне захоплення і квіти. Велика подяка Українському Музичному Інститутові за цей вечір.

Микола Фоменко

● **Невтральна Швеція** рішила збудувати шість своїх підводних човнів і призначила $10 мільйонів на закуп керованих ракет. Шведський бюджет на 1961/62 рік у висоті $3,300.000.000 — найвищий за всю історію тієї країни.

У невимовному смутку повідомляємо всіх Приятелів і Знайомих, що 19 грудня 1960 р., у Черепині біля Львова, після короткої важкої недуги упокоїлася на 73 році життя наша дорога

МАМА й БАБУНЯ

Розалія ПЕРЛОВИЧ

колишня голова місцевого Відділу Союзу Українок.

Жалібна Богослужба відбулась в Трентоні, Н. Дж., 8 січня ц. р., на другий день Різдва Христового.

Інж. Осип ПЕРЛОВИЧ — син,
ОЛЬГА — синова, МАРТА — внучка.

Томс Ривер, Н. Дж.

В глибокому смутку ділимося сумною вісткою з Друзями і Знайомими, що з волі Всевишнього несподівано відійшов від нас у Вічність, дня 16-го січня 1961 р. в Рочестері наш Найдорожчий і Невіджалуваний

МУЖ, БАТЬКО, ЗЯТЬ, ВУЙКО і ШВАҐЕР

бл. п. Іван МАРКУС

на 50-му році трудолюбивого життя,
Директор Рідної Школи Українознавства в Рочестері.

ПОХОРОН відбудеться в СУБОТУ, 21-го січня 1961 р. з похоронного заведення Павла Геріса при 954 Clifford Avenue о год. 8:30 ранку, відтак з церкви Богоявлення на Holy Sepulchre Cemetery.

Горем прибита Родина:
Дружина ІРИНА
Донька ОКСАНА
тесті Юрій і Марія ВЕСЕЛІ
Шваґер Володимир і Ярослава ЗЕЛЕЗИ
Сестрінки Юрчик і Зоряна ЗЕЛЕЗИ

У невимовному смутку повідомляємо, що наша Найдорожча

МАТИ і БАБУНЯ

Софія з Поповичів ОЛЕСНИЦЬКА

вдова по бл. п. д-рові ЯРОСЛАВОВІ ОЛЕСНИЦЬКОМУ
упокоїлася в Бозі

дня 12-го січня 1961 року, на 86-му році життя, в домі свого сина Євгена в Польщі.

ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

буде відправлене

в ЦЕРКВІ СВ. ЮРА — в НЮ ЙОРКУ

в СУБОТУ, 21-го СІЧНЯ 1961 р., — в год. 10:00 ранку.

МАРТА РУДНИЦЬКА — донька
РОМАН ОЛЕСНИЦЬКИЙ — син
внуки та родина

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

До мовного питання в неросійських школах СССР

На науковому засіданні Комісії для вивчення пореволюційної України і СССР 27-го листопада 1960 року вислухано доповідь д-ра Я. Білінського „Політичне значення мовних параграфів у нових шкільних законах СССР і УРСР 1959 року". Д-р Я. Білінський є викладачем політичних наук у Рутґерському університеті в Ню Джерзі.

У вступному слові, секретар Комісії, В. С. Голубничий, нагадав, що 24 грудня 1958 року Верховна Рада СССР прийняла закон „про наближення школи до життя", який змінив існуючу шкільну систему. Проєкт закону, що його перед ухвалою було поставлено на обговорення, також передбачав зміну у викладанні мов у школах. До того часу, в національних школах в неросійських республіках викладали, як предмет, російську мову, а в російських школах у цих же республіках викладали, як предмет, національну мову даної республіки. Викладання мов, як предмету було обов'язковим. Отже не - росіяни повинні були обов'язково вивчати російську мову, а російські діти в національних республіках повинні були вивчати місцеву неросійську мову. В проєкті нового шкільного закону ПК КПРС вказав, що, з огляду на передбачуване поширення викладання природничо - технічних дисциплін, учні будуть „переобтяжені", якщо мусітимуть вивчати аж три мови: рідну, російську і одну з закордонних. Тому ЦК запропонував, щоб новий закон дав батькам право вирішувати, яких мов мають навчатися їх діти. Поскільки одночасно наголошувано, що російська мова в неросійських школах повинна вивчатися з практичних причин, бо це, мовляв, мова „порозуміння" між націями в СССР, мова „світової культури" і т. д., то вся проблема на практиці звелася до того, щоб дозволити росіянам у національних республіках не вчитися місцевої мови республіки, бо в неросійських школах діти і далі мали б вивчати три мови. Цей закон також підривав престиж неросійських мов, бо вони переставали бути державними мовами, обов'язковими для всього населення республіки. Не дивно, отже, що довкола цього „мовного питання" розгорілась боротьба.

Я. Білінський дослідив розвиток і висліди цієї боротьби у кожній з 14 неросійських республік СССР. Після проголошення тез ЦК КПРС про новий законопроєкт, протягом листопада - грудня 1958 року, по всьому СССР було організовано „всенародне обговорення" цих тез. Кожні громадські збори, на яких обговорювано тези, попереджувалися зборами партійного активу, на якому давалося інструкції про те, як організувати і провести громадські збори.

Не зважаючи на те, що, звичайно, обговорення законопроєкту не було вільним, і в пресі, і на зборах, було багато виступів, що виявили значну різницю в поглядах, і обговорення прийняло форми гострої міжнаціональної боротьби. Майже скрізь представники місцевих національностей гостро боронили права своєї мови бути державною мовою республіки, обов'язковою для вивчення в школах російської меншини. Представники росіян, навпаки, вимагали „демократичного права" не вивчати цієї мови. Білінський знайшов у пресі лише два випадки, один у Молдавії, а другий в Естонії, коли місцеві росіяни виступали за вивчання молдавської й естонської мов у місцевих російських школах. В середньо-азійських республіках були також виступи місцевих українців за те, щоб вивчати місцеві тюркські мови у російських школах. Найсильніший спротив мовних тез ЦК КПРС виявився в кавказьких республіках. Тут грузинська, вірменська і азербайджанська мови були записані в конституціях відповідних республік, як „державні мови", чого не було в конституціях інших республік. Виключення згаданих мов з місцевих російських шкіл було явним потоптанням конституції. Тому тут проти тез ЦК висловилися навіть чільні керівники партії й уряду. Також сильний спротив був у Латвії, Естонії і в Литві. Менш інтенсивні були виступи проти тез ЦК на Україні й Білорусі. Тут за збереження „статусу кво", себто за обов'язковість викладання української й білоруської мов у російських школах виступали головним чином представники „знизу" — вчителі, студенти, письменники. З чільних осіб одверто виступили проти тез ЦК лише Рильський, Бажан, — і то на сторінках московської „Правди", та Червоненко, тодішній агітпроп КПУ, а тепер посол у Китаї. Дещо стриманішу й обережнішу опозицію вчинили Гречуха й Білодід. В Білорусі виступів чільних осіб було менше. В середньо - азійських республіках, натомість, не було зареєстровано майже жадного спротиву. Очевидно тому, що там у російських школах місцевої мови не вивчають вже давно.

Після цього так званого „всенароднього обговорення", на грудневій сесії Верховної Ради СССР, кожній республіканській делеґації дано можливість виставити по два промовці, кожний говорив по 10 хвилин. Як видно навіть з процензурованого стенографічного відчиту з цієї сесії, представники національних республік і тут виступали проти мовних пропозицій ЦК. Особливо гостро виступали латвійці, азербайджанці та естонці. Вірмени вимагали, щоб вірменську мову зробити обов'язковою принаймні для вірмен, що ходять до російських шкіл. Від України виступили Червоненко й Гречуха і, хоч і стримано, обстоювали збереження „статусу кво". На думку доповідача, виступи проти „мовної реформи" спричинились до того, що шкільний закон, прийнятий Верховною Радою СССР 24 грудня 1958 р. „мовне питання" промовчав. Цей закон мовних пропозицій ЦК не включає.

Натомість партія вирішила примусити республіканські Верховні Ради „самостійно" прийняти свої власні шкільні закони і в них включити параграфи про мову. Виглядало б, що не Москва нав'язала республікам мовне законодавство, а вони самі „добровільно" приймали відповідні рішення.

Коли протягом квітня-травня 1959 р. шкільний закон приймали республіканські Верховні Ради, вже ніякого обговорення закону не було. Доповідач дослідив тексти республіканських законів і знайшов, що у 12 неросійських республіках з 14, було прийнято стандартну формулу в дусі пропозиції ЦК КПРС. Тільки закони, прийняті Верховними Радами Азербайджану й Латвії, виявили спротив Москві. Азербайджанський закон проголосив азербайджанську мову обов'язковою в усіх школах республіки, отже, і в російських, а латвійський закон просто промовчав „мовне питання", тим самим залишаючи все без змін. Негайно після цього в обох республіках проведено чистку провідників партії і уряду. Їх обвинувачено в націоналізмі. Після цього уряди обох республік видали нові „роз'яснення" своїх шкільних законів і в них сказано все так, як пропонував ЦК КПРС. Таким чином, сьогодні в усіх неросійських республіках, батьки вирішують, які мови мають вчити їх діти.

У висновках д-р Білінський ствердив, що в боротьбі коло „мовного питання" в школах перемогу здобули бюрократи й русифікатори. Але ця боротьба яскраво проілюструвала, наскільки гострим ще є національне питання в СССР. „Мовне питання" було частинною сучасної національної політики КПРС, розрахованої на довгий час. Боротьба ще не скінчена і майбутнє покаже, хто в ній перемагатиме. З статистики національного шкільництва можна буде встановити тенденції у цій боротьбі.

Після доповіді була жвава дискусія.

Г. Петриченко у своєму виступі наголосив, що українська еміграція не повинна надто песимістично оцінювати значення нового шкільного закону. До 1917 року українських шкіл майже не було, а вся українська інтеліґенція, що керувала українським національно - визвольним рухом, вийшла з російських шкіл. У тому ж дусі висловився Л. Чикаленко, нагадавши, що напр., жиди, ірляндці й інші нації зовсім були втратили рідну мову, але через те не припинили змагань за своє національне визволення. Національна свідомість буває пов'язана з мовою, але залежить не тільки від мови. Бельгійці і швайцарці говорять французькою мовою, але не є і не хочуть бути французами.

Білоруський учений, А. Адамович, заперечив думки попередніх промовців і твердив, що білоруси й українці відрізняються від росіян насамперед своєю мовою і якщо вони, завдяки шкільній політиці КПРС її втратять, то це вплине на їх національну свідомість. Він думає, що в багатьох випадках під час обговорення проєкту закону, виступи „опозиції" були заздалегідь організовані, щоб спровокувати інших і виявити їх настрої. Це твердження викликало репліку Є. Стахова, який заявив, що не сумнівається, що Рильський чи Бажан виступали щиро й без наказу.

І. Замша зазначив, що перед минулою війною, хоч у вузах і були розпорядження викладати українською мовою, але їх розглядали як про форма і багато хто з перестраховки викладали російською мовою.

В. С. Голубничий звернув увагу на те, що мовний аспект шкільного закону є проявом нової національної політики КПРС, скерованої на „злиття націй" при комунізмі. Це було ясно висловлено і передбачено на сесії Відділу суспільних наук Академії Наук СССР, яка в червні 1959 р. обговорювала „майбутнє націй і національних мов" при комунізмі. На цю ж тему говорив у недавніх виступах з теорії національного питання представник ЦК КПРС, Гафуров.

В. Г.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

МИХАЙЛО СНИЛИК

(Замість квітів на могилу Приятеля)

До цього часу вмирали батьки і матері, що привели на світ т. зв. „другу (після 1-ої світової війни) ґенерацію". Читаючи українську пресу, зокрема відділи платних оголошень — щораз то частіше надибуємо прізвища вже синів і дочок т. зв. „старої войни", що помало, переставляються на той світ. Ось, читаючи „Свободу" з датою 17 жовтня м. р., пильний читач не міг не доглянути на 3 стор. двох посмертних оголошень, що сповіщали про несподійну смерть бл. п. Михайла Снилика — „піонера українського суспільного життя в Рочестері, Н. Й." Одне оголошення підписане Родиною, друге 12-ма українськими установами та організаціями міста Рочестеру, що сповіщаючи про смерть свого члена та ревного українського, громадського робітника бл. п. Михайла Снилика, згідно з бажанням Покійного, зложили замість квітів грошові пожертви на українських інвалідів.

Закон природи, скаже неодин із нас. Так, якщо смерть приходить до людини, що жила, скажімо 70-80, ато й більше років на цьому світі. Інакше сприймаємо смерть, що вириває з-поміж нас людину молоду, вповні розквіту сил та повну енерґії до чину. А ще й людину вповні того слова значенні — суспільну, з виробленим поняттям громадського обов'язку, дисципліни та посвяти в ім'я Євангельської Правди — „для друзів своя". Такою ж бо наскрізь соціяльною, здисциплінованою, повною посвяти для добра ближніх, громади, Церкви і Народу, з якого вийшли Його предки, був бл. п. Михайло Снилик.

Він прийшов на світ в селі Стрептові б. Львова 19 листопада 1907 року. Батько Покійного — бл. п. Денис Снилик б. старшина Армій УГА і УНР, учитель і управитель шкіл „Рідної Школи" у Львові (на Жовківській та на Сиґнівці). Мати Бронислава. Народну школу він закінчив у Стрептові, а гімназію у Львові. Згодом, не маючи спроможности студіювати в університеті, ні в політехніці, М. Снилик закінчив молочарську школу „Маслосоюзу" в Стрию і працював в молочарських кооперативах у Рогатинщині. Жонатий з дочкою греко-католицького священика — пароха села Путятинці, п. Стеллею Клодзінською, залишив сина - одинака, широковідомого українського спортовця - олімпійця, докторанта політичних наук на Шикаґовському університеті — Зенона.

З розвалом української кооперації большевиками в 1939 році разом з родиною перейшов на еміґрацію. За німецької окупації Галичини працював директором районової молочарні в Раві Руській, щоб в 1944 році остаточно, на завжди, залишити Рідний Край. Табори для „переміщених осіб" в Амштеттен (Австрія) та Міттенвальді (Баварія) — були етапами його скитання з родиною. Маючи пребагатий досвід із громадської і адміністраційної діяльности на Рідних Землях, в таборах він не дармував, а кидався у вир суспільно - культурної праці. В 1949 році переїхав на постійний побут до Рочестеру, та тут, як воїн на стійці, займаючись наполегливою громадською роботою до останньої хвилини свого трудолюбивого життя, переставився у Вічність 8 жовтня. Похорони відбулися у вівторок, 11-го жовтня.

Михайло Снилик був типічним представником українського молодого покоління, що родилося на переломі першої світової війни. Живучи з батьками у Львові, був одним із тих молодих українських мешканців того міста, що клали підвалини під українське обличчя спольщеного на той час нашого города Львова.

Сьогодні, з перспективи 30-ох років, можна сміло ствердити: не будь Родини Сниликів на Жовківському передмісті, зокрема їхнього родоначальника бл. п. Дениса, синів: Богдана, Михайла, Олега (лікар в Шикаґо), Євгена (архітект в Лос Анджелес), дочок: Марії (проживає з родиною в Польщі), Ірини (замужем з інж. Володимиром Сіяком — тепер в Лос Анджелес), Мушки і Ніни (Живуть в Лос Анджелес) — не було б на цьому передмісті впродовж 1920-1939 років українського життя. Жовківська 62, де приміщувалася Українська Захоронка, школа ім. Короля Данила, читальня „Просвіти", Кружок „Рідної Школи", українські хори, аматорські гуртки та оркестри, де більше чим скромно проживала родина бл. п. Михайла Снилика, була якраз цим українським бастіоном, де кипіло українське культурно - освітнє та суспільне життя. Зі Рахоронки та школи ім. Короля Данила вийшла в світ когорта українських людей, що їм правильний шлях у житті показав довголітній управитель цієї школи — батько Покійного Михайла — бл. п. Денис Снилик (помер в Лос Анджелесі 16 листопада 1954 року). Те, чого не міг зробити бл. п. Денис як педагог — те успішно закінчували його сини, серед яких бл. п. Михайло був завжди у проводі. Сильної атлетичної будови, вишколений як артилерист у польському війську, загорілий спортовець, музика, танцюрист, а надівсе, добрий та відданий українській справі запалений патріот, Покійний був не раз пострахом для львівських „батярів з Жулкві", що мали перед ним повний респект, а вслід за цим не сміли турбувати жодної української імпрези, що проходила на цьому передмісті. „Ґжеськом" — звали його тоді у Львові. А знали його скрізь: на Знесінні і на Замарстинові, на Голоську і на Клепарові, на Городецькому і на Левандівці, Богданівці, Сиґнівці, Личакові. Товариський, інтеліґентний, а надівсе приятельської вдачі, таким остався до своєї смерти, що наступила внаслідок перестуди в 1955 році під час перебудови домівки „Самопомочі" та ампутації одної ноги в 1956 році і затяжної серцевої недуги, що зробила його повним інвалідом.

Працюючи весь вільний час для громади, він віддав для цієї громади спершу своє здоров'я, а там і своє життя. Зате громада, віддячилась Йому величавими похоронами, вінками, квітами, промовами над свіжою могилою. Нажаль це все сталося по смерті. За життя було дещо інакше. Це знають усі ті, що подібно як і він, вихованці у школі ім. Короля Данила у Львові, на Жовківській 62, виходячи зі Львова у світ далекий, не спроневірились напрямним, якими нас обдарували наші учителі, батьки душпастирі, „Пласт", ОУН та провідники покрою Покійного.

Кидаючи ці слова замість квітів на свіжу могилу Приятеля, усі ми, колишні і теперішні Його співтовариші недолі, молімо Всевишнього, щоб прийняв душу Померлого під Свій Покров, а нам усім, що йшли, і помимо „бурі й негоди" далі йдемо слідами Покійного, подай Господи сили, здоров'я та витривалости до праці для громади. Тоді може й громада цінитиме нашу працю за нашого життя більше, чим це мав щастя мати Покійний за свого життя.

Іван Костюк

● **Бостонський кардинал** Ричард Кушінґ в промові в клюбі в Балтиморі назвав віце-президента Ричарда М. Ніксона „людиною доброї волі в 1960-му році". Кардинал Кушінґ сказав: „Під час останньої виборчої кампанії Ніксон ніколи не використовував релігійної проблеми, ані жадної іншої справи, які могли б поділити американський нарід на ворожі собі табори. Коли Ніксон програв вибори найменшою різницею голосів в цілому столітті, то він був чудовим у своїй пропозиції".

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

СУБОТА, 21-го СІЧНЯ 1961

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні Збори Т-ва „Зоря", Відд. 69, в год. 7:00 веч., в залі при 33 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку. — І. Різник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні Виборчі Збори Т-ва „Дністер", Відд. 361, в год. 7:30 веч., у власній домівці, при 119 Евс. "А" в Ню Йорку. — Р. Крупка, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Річні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 234, в УНДомі в Елизабеті, Н Дж., в год. 7:00 веч. — І. Іваник секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори, Відд. 14 Т-ва „Чорноморська Січ", в год. 8:00 веч., в Січовім Домі. — П. Отрок, секр.

НЮ БРУНСВИК, Н. Дж. — Річні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 353, в год. 7:00 веч., в українській залі, під ч. 21 Guilden Street. — Н. Василюк, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 22-мільйонового майна організації!

Посмертні згадки

ІВАН ТРАВІНЬСЬКИЙ, перший член Бр. св. Йосафата, Відділ 217 УНСоюзу, упокоївся в Бозі дня 28-го грудня 1960, проживши 79 років. Покійний походив з села Вербиловець, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Параскевію, сина Стефана, сестру Д. Коритко, чотири внуки і п'ять правнуків. Похорон відбувся 31-го грудня 1960 з укр. кат. церкви, а потім на цвинтар Голі Сепульхер Семетери при участі родини і членів Бр. — Вічна Йому Пам'ять!

В. Колданський, секр.

ЮРІЙ ГОГОЛЬ, довголітній член 84 Відділу УНСоюзу, помер дня 30-го грудня 1960 на 79 році життя. Покійний був першим предсідником і організатором Відділу. До УНС вступив в 1916 р., родився в селі Дубні, повіт Ланьцут, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину, доньку Анну і три внуки. Похорон відбувся 3-го січня 1961 р. з латинської катол. церкви св. Томаша і похований на кат. цвинтарі св. Томаша в Фейрфілд, Конн. — Вічна Йому Пам'ять!

Управа.

ІВАН БОРАК, член 351 Відділу УНСоюзу помер дня 6-го січня 1961 р. Покійний родився 25 грудня 1882 р. в селі Черніхівці, пов. Збараж, Зах. Україна. До УНС вступив 24 січня 1922 р., а від 1932 р. до кінця 1957 р. був секретарем Відділу. Полишив у смутку дружину Христину, чотири доньки і вісім внуків. Похорон відбувся 9. січня 1961 р. з місцевої грек. кат. церкви. — Вічна Йому Пам'ять!

Едвард Грицунь

ТАРЗАН, ч. 4585. Атака Джі мі Біґґіма!

WEERA TRAPPED THE APE-MAN IN A ROPE NET— AND NOW, SPEAR POISED HE CLOSED IN FOR THE KILL!

BUT SUDDENLY HIS ATT WAS DIVERTED BY A WA YELL—

ABRUPTLY JIM-BIGGIM CAME CHARGING THROUGH THE DOORWAY!

Віра зловив в пастку мавполюда до шнурової сітки... І тепер, тримаючи в руках спис, зблизився, щоб вбити Тарзана.

Але нагло його увагу привернув крик перестороги...

І несподівано набіг Джім Біґґім, атакуючи від входу!